

Д у д а р о в Д. Т.

С и н м о г л а

Джамал Дударов

Синмогла

«Автор»

2026

Дударов Д.

Синмог1а / Д. Дударов — «Автор», 2026

Стихотворения на чеченском языке - рубаи и прочие. Народные предания и легенды, философская, гражданская и любовная лирика.

© Дударов Д., 2026

© Автор, 2026

Содержание

Таймасха. 1832 шо	5
Суьйр-Корт. Чиллан-бутт. 1807 шо	10
Конец ознакомительного фрагмента.	12

Синмогла

Таймасха. 1832 шо

Бойдуш бу тлом-саьрмак боларца шен.
Кадели мостагІан Бийболат вен.

Йуха а баьччанаш – ша шена хІора.
Мехкан да дІавели, гІелдели гІора.

МостагІ шен тохараш чагІдан а вуьйли.
Йуха а тем боцуш цІий Іена дуьйли.

Ткъа мохк ма буьсур бац да воцуш вала.
Теша нах, ларбийр бу Везачу Дала.

Йуха а тІекхечи бохамийн мур.
Чуьйр-Эвла тІедеьна мостагІийн сур.

Йагийна, йохийна йуха а йурт.
Йуха а Орган тІехь – эрчаллин сурт.

Гермчига, мостагІех турпала летта,
Чов хилла ма йуьйжи, чаччамаш кхетта.

Іалхан-юрт йохийна, Гих-ара бевли.
Котар-Юрт, кІотараш йагийна йевли.

Сатосуш ГихтІана тІекхечи сур.
Делира хІуо дегош курпалийн дур.

– ХІун хилла? Мичахь бу? – маьхьарий дуьйлу.
Божарийн куьйгаша герзан мукь къуьйлу.

Ткъа мостагІ, шаьлтанах шен ларйеш ворта,
Дагахь вац йуьртана гергахьа гІорта.

Инарла лууш вац салтийн цІий Іанадан.
Іалашо йу цуьнан йуьртана таІзар дан.

Лууш вац латарехь доьналла зен.
Атта ду, ома деш, четарахь Іен.

Латарехь толарх ша тешна а вац.
Йаккхийчу тоьпашна дан хІума дац.

Генара чуйетташ, йурт цара оту.
Йуьртахойн дегнаш чохь оьгІазло гІотту.

Собаре кхайкхарах кхехка дог Іац.
Ткъа дуьхьал дІатоха йоккха топ йац.

Къаноша сацам би: «Йурт йита йеза.
Девр дац вай цкъачунна къурд бина Іеза.

Сонталла йу эрна хІаллакбар нах.
ШарІо а, шаьш цІерга ма кхийса, бах.

Гийланиг веза вай кІелхъараваккха.
Вешан чІир оьцур йу гаурех тІаккха.

Дуьтур дац бекхамза зулам вай цкъа а.
Валаза виснариг ца вуьтуш цхъа а

Гихаца аьрцнашка довлалаш, нах».
Йуьртарчу цІеношха дийна дац ах.

Тарбели цкъачунна тоьланаш йаьхна.
Духур дац хиларах хало лан хъаьхна.

Таллархой ижуна аьрцнашка бевли.
Ха хІоттош, туьпан го сарале къевли.

Дерриге хетало цхъа ирча гІан.
Цу дийннахь, хилале маьркІажан хан,

Кхеташо гулийели, дан дезарг дийца.
Кхеташ ду, муьлхха а некъ хир бу цІийца.

– Йихкина массо а дархочун чов.
ХІинца вай дуьйцур ду дан деза дов.

Йиш йац уьш бахийта, ца оьцуш чІир.
Йерзор вай белхаре гаурийн йир.

Кечлойла кегийраш пхъуьйрале кхана.
Уллалца хІорангахь хуьлийла чІана.

Буьйсанна ара шу дезар ду довла,
МостагІий кхиале Соьлжеха бовла.

Бахамаш талийна, дагийна кхаш,
Шайн ницкъах бІоьбулуш, малдина хаш

БогІура мостагІий самукъне, майра.
Йуьртахь шаьш хІоттийнарг дегнашна тайра.

Розенан эскарехъ – итт эзар цхьамза.
Эзаршца кыйсар ду бIеннашна чаьмза.

Ткъа дукха-м ца хыйги толаман зовкх.
Чирхой тIекхачарца дIайели шовкъ.

Хууш, цу эскарца шаш ларор доций,
Буйсанна кайетташ, кIелонаш лоций,

Чир ийикхи гиххоша байьинчийн шайн,
ДогIуш ма-хиллара ламастехъ дайн.

Цхьа кьона йуьртахо массарна тайра.
МостагIех летара оьгIазе, майра.

ЙоI санна, хаза ву, чалдера цуьнца,
Каде ву, говза ву шаьлтанца-туьрца.

Ткъа латар дирзича волура гена.
Вовшашка хоьттура, мила ву, хьенан.

Иэхье и леларах тамаша бора.
Ткъа кестта йелира и кьайле Iора.

Кхеташо гулйира, динариг лийса.
Жигара бевлира дан дезарг кыйса.

ХIораммо шен хьежам, лаам а кхайкхий.
Тхьамдано йуьстахара кьоначе кхайкхи:

– Дийцал-ткъа, жима кьонах, хетариг хьайна.
Массеран ойла йу ладаме вайна.

Масазза тIом би вай? И жамIе дилла.
Кьоначо жоп дели: – Кхо латар хилла.

– Ткъа дукха дуй иза? Хьо муха кхета?
– Пайдане диллича, сов дукха хета.

– Дукха и хIунда ду? Кхетабе нах.
Стенца ахь хадабо гIуллакхан мах?

– Талламца, кечамца цхьа тохар деш
Далун дерг дира вай тIом кхуза беш.

БIо кхолла безара, гуттар а кийча.
Стом хилац, шен хеннахь синтар ца дийча.

Йуьртана гуттара ха латто деза.

ГПуркх боьхкуш ца хилахь, хаьрцар йу леза.

МостагІна хаддаза терго йан йеза.
И гІуллакх кхочушдан иччархой беза.

– Кхетаме кьамел ду кху кІанта дийриг, –
– Вистхили тхьамдалла тІелаьцна Іийриг.

– Майралла, доьналла эшац вай дийца.
Иза а гайтина цо тІамехь цІийца.

Кьамелан чаккхене вай хІинца кхаьчча.
БІегІийла дарий-те и харжар баьчча?

– Реза ду, – дІадерзий куьг куьйгах тоьхна.
«КІентан» йуьхь цІиййели, хьаьвзина воьхна:

– Йиш йац-те, йуьртахой, кхин сацам бан?
Амал дац тІеэца баьччалла сан.

– Йуьртан кхел тІеэцар декхар ду хьан.
Эшац кхин и гІуллакх дийцаре дан.

– Кхин дан сан дац хІума... – Кьевлина буй,
Коьртара баьккхира кхакханан куй.

Белшаш тІе йуьйжира ши кІажар Іаьржа.
Цу сохьта лохха «гІугІ» майданахь даьржа.

– Таймасха йу сан цІе. Бехке ма дилла.
Баьччалла хьакь долуш хир ву шух милла.

Да-нана дийна сан, везар а вийна.
Гергара цхьа а вац кхин висна дийна.

Дисна дац кхин хІума самукьадала.
Чир эца кадаьккхи Сийлахьчу Дала.

Со біахойн могІарехь йитар ас доьху.
ХІумма а дахарехь кхин сов ца лоьху.

– ТІаккха, нах, хІун эр аш кху хьокъехь хІин-
ца?
ХІун дича бакъхьа ду Іадатца, динца?

– Мах цуьнан хадий вай йовзале хьалха.
Ткъа хІинца хІетте а йуьтур йац цхьалха.

Жоьпашкахь массо а кьонахел тоьлла.

Тпамах а, цІарах а и цаърца йоьлла.

Хьакъ йу и бІахошна куьйгалла дан.
Оьшуш дац сацам кхин бийцаре бан.

Цу дийнахъ кьегина Таймасхин седа
Итт шарна хьаьхнера махкана сега.

Суьйр-Корт. Чиллан-бутт. 1807 шо

Ткъоьсналгичу бешеран йуьхь йара тийна.
Мобттура, даьлла кьам дахаро зийна.

Ткъа лаьцнарг хиллера саьрмакан дуьхь.
Уггаре кьизачех бешеран йуьхь.

Кост кхечи, инарла Булгак ву бохуш
Итт эзар цхьамзанца Нохчийчу воьгуш.

Кхайкхам би, кьонахий дIакхойкхуш гIоьнна.
Хан-Кхаьллахь гуллуш бу нохчийн бIо денна.

ЧагIийна ханнашца Шин-Суьйран йукь.
Иччархой хевшина, дIалаьцна дукь.

Боьгуш бу мостагIий, бIобулуш шайх.
Чам кхетта, шайн дагахь, хиндолчу цIайх.

Баьччано хьалхахьа дIауьйхь тур.
Иадийна хьун дели мажарийн дур.

Таьллашна йуккьера ткьесан цIе сега.
ДогIанах даш Iенаш, мостагIий оьгу.

– Ма бита гIовтта уьш! ТIетоха шолгIа!
Ца оьшу йовсаршна кхоадан молха!

Узарш а, маьхьарий... Сакхдаьлла хIуо.
ЦIийделла хIинцале гондIахьа луо.

Цхьаь вожча, цу метте кхин шиь дIахIутту.
Топаша йохийна зIе цара хутту.

– ХIан-хIани, же, даха баттара тарраш!
Кегдер вай шайн ницкьах тешначийн карраш!

– Гора-йаI! Тохалаш!.. – ТIом кхехкабели.
Шаьлтанийн хелхарехь тоьпийн дур хели.

Дарзала, гIапа а куйнаш ду ийна.
Луо а ду Iаржделла, когаша хьийна.

Борз-нанас жех санна, шен кIезий Iамош,
Катоьхна йухабевли, дера дог Iабош.

Стигланаш кьевкьина, латтанаш дийги.

Нахана кегдина дитташ тІеййги.

Уыш йаккхий тоьпаш йу, цІе Іетто йоьлла.
ЧагІонаш латтайар халонга даьлла.

Дошлой а гІаш бехи, дан дагахь хІилла,
Карийна гІашсалтий, гІорасиз хилла.

ГІашбевлла гусараш нохчашна ги.
ХІиллана дуьхьала хІилла а ди.

ТІехьашха тІелетта лаьттаче ковраш
Цаьххьанчу тохарца дІайиги говраш.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «Литрес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на Литрес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.